(باسی 21 ـ بەتتە)

ئبرنشی تاراۆشا تۆرعندار كرىسنىك ارتۆ ارناسن كەڭەیتۆ

ەڭبەگنە قاراي ئبولۆدی نەگزگی تۆلعا ەتۆ، كوپ ئتۆرلی ئبولس ئتاسلی قاتار ئومر سۆرۆگە تاباندی بولپ، ەڭبەكاقنىك العاشقی بولستەگی ارا سالماعن جوعارىلاتۆ. ەڭبەكاقنی بەلگلەۆدی، ۆیەلەسمدی ارتترۆدی جانە بەرۆدی قامتاماسزداندىرۆ مەحانیزمن اقاۆسزداندىرپ، ەك تومەنگی ەڭبەكاقی ولشەمی مەن ەڭبەكاقی جەتەكشی شەگن قالپتاسترۆ مەحانیزمن كەمەلدەندىرپ، ەڭبەكاقنی كوللەكتیۆ كەڭەسۆ ئتۆزىمن بەلسەنە جالپىلاسترۆ. ماڭزدی فاكتورعا قاراي ئبولۆ ساياساتتىق ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ، ئوندىرىس فاكتورلارىندا اقنی بازار بەلگلەۆ مەحانیزمن اقاۆسزداندىرپ، جەر، كاپیتال سیاقتی فاكتورلاردان پایدالانۆ ۆقعی، پایدا الۆ ۆقعی ارقلی ورتا جانە تومەن كرىستەگی بۆقارانىك فاكتورلىق كرىسىن ارتترۆ جوننندە نزدەنس جاساۆ. مەملەكەت مەنشگندەگی كاسپورىندار-دىك بازارلانعان ەڭبەكاقی ئبولسی مەحانیزمن كەمەلدەندىرپ، جالپی قزمەتكەرلەردی قزمەت ناتیجەسی بوینشا باسقارۆدی جاپپاي سىكە اسرۆ. قزمەت ورىن تابىس ناتیجەسی مەن دارەجەگە، تۆرگە ئبولپ باسقارۆدی ایگلەیتىن ئسورىندار ەڭبەكاقی ئتۆزىمن رەفورمالاۆ جانە ونی كەمەلدەندىرۆ. ەڭبەكۆش جىبەرۆ، جۆمسشی ستەتۆ ارەكەتىن جۆیەگە ئتۆسرپ، ەڭبەكشلەردىك ۆقساس ەڭبەگنە ۆقساس اقی الۆىن قاماتماسزداندىرۆ. قالا ـ اۆىل تۆرعندارىنىك مال ـ مۆلىك سیاتىندىق كرىسىن ئتۆرلی جولدارمەن ارتترپ، دیقاندارىدىك جەردىك ارتقان قۆن پایداسىنان ئبولسپ یگلىكتەنۆ سالسەترماسىن جوعارىلاتۆ. بازارعا شعارىلعان سەرىكتەستىكتىك پایدا ئبولسی ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ، وتباسی بایلىعن باسقارۆ قاجەتنە ۆیلەسەتىن مۆنان دا مول فینانس ونىمدەرىنە جاڭالىق ەنگزۆ. مەملەكەت مەنشگندەگی كاپیتال پایداسىن الەۆمەتتىك قازىناعا تاپسرۆ ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ، الەۆمەتتىك قازىنا شعسىن حالق تۆرمسىن قاماتماسزداندىرۆعا پایدالانۆ تەبىنن ارتترۆ.

ەكنشی تاراۆشا ورتاشا كرىستەگی شوعرلی تۆلعانی مولایتۆ

ورتاشا كرىستەگی شوعرلی تۆلعانی مولایتۆ ارەكەت جوسپارىن اتقارپ، جوعارى مەكتەپتەر مەن كاسپتىك مەكتەپتەردی بىترگەن وقۆشلار، تەحنیكالق ونەرلی ەڭبەكشلەر، دیقان جۆمسكەرلەر قاتارلاردی ئتۆیىن ەتپ، ورتاشا كرىستەگی شوعرلی تۆلعانىك ارا سالماعن ۆزدىكسز جوعارىلاتۆ. جوعارى مەكتەپ، كاسپتىك مەكتەپ بىترگەن وقۆشلاردىك جۆمستانۆ سایكەسمدىلگی دارەجەسی مەن ەڭبەككە قاتىناسۆ مولشەرىن جوعارىلاتۆ. تەحنیك جۆمسشلار مارتەبەسنىك ئوسۆ ارناسىن كەڭەیتپ، جالپىلىق مەنشككە جاتپایتىن ەكونومیكالق ۆیىمدارداعی، قوعامدىق ۆیىمدارداعی، ەركىن كاسپتەگی كاسپتىك تەحنیكالق قزمەتكەرلەردىك علمي اتاق الۆعا ئوتنىش بەرۆ جانە ماماندىق دارەجەسىن تۆراقاندىرۆ ارناسىن ىركلىسسزدەندىرپ، تەحنیكالق ونەرلی دارىندىلاردىك مامىلە دەڭگەیی مەن قوعامدىق ورىنن جوعارىلاتۆ. جوعارى ساپاعا یە دیقاندارىدى باۆلۆ جوسپارىن اتقارپ، اۆىل شارۆاشلىعی، اۆىل ـ قستاق بایلىعنان جانە وسى زامانعی تیجارات تاسلىنەن پایدالانىپ كرىستەرىن ارتترۆ. شاعىن، ۆساق شارۆاشلىق قۆرۆشلارىدى سۆیەمەلدەۆ ساياساتىن كەمەلدەندىرپ، جەكەشە ونەركاسپشىلەر مەن ساۆداگەرلەر، یكەمدى جۆمستانۆشلار سیاقتی شوعرلی تۆلعانىك ەڭبەگمەن بایۆىنا قولداۆ كورسەتۆ.

ئۆشنشی تاراۆشا قایتالاي ئبولس مەحانیزمن كەمەلدەندىرۆ

باجی، قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ، اۆدارپ تولەۆ قاتارلىلاردىك رەتتەۆ تەبىنی مەن دالەـ دىگن ارتترپ، مەیر ارناۆ سیاقتی ۆۆشنشی رەتكی ئبولس رولىن ساۆلەلەندىرپ، كرىس پەن بایلىق ئبولسی جۆیەسىن جاقسارتۆ. تىكە باجی جۆیەسىن اقاۆسزداندىرپ، جالپىلىق جانە تۆرگە ایرۆ ۆشتاسترىلعان جەكەلەر تابىس باجسی ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ، جوعارى كرىستەگلەردىك باجی كرىسىن رەتتەۆ مەن باقلاۆ ـ باسقارۆدی كۆشەیتۆ. قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ ماملەسی مەن قزمەت وتەۆدىك ادىلدىگىن، قولجەتمەدىلگىن ارتترپ، ەك تومەنگی شەكتەن تۆسرمەي قاماتماسزداندىرۆ ولشەمىن یكەمدی رەتتەۆ مەحانیزمن كەمەلدەندىرۆ. كرىس ئبولسی ئتارتبىن جۆیەگە ئتۆسرپ، زاڭدی كرىستی قورعاپ، تم جوعارى كرىستی ۆیلەسمدی تەڭەسترپ، زاڭسز كرىستی كۆشنەن قالدىرپ، مونوپولیالاۆ جانە ورىنسز باسەكە ارقلی كرىس تابۆدی تەجەۆ. جەكەلەردىك كرىس جانە مال ـ مۆلىك ینفورماتسیاسی جۆیەسىن ورناتۆ جانە كەمەلدەندىرۆ. تولەۆ مەن كرىستىك وسى زامانعی باقلاۆ جۆیەسىن اقاۆسزداندىرۆ.

قرىق توعزىنشی تاراۆ كوپ ساتلی قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ جۆیەسىن اقاۆسزداندىرۆ

قاماتماسزداندىرۆعا تیىستىلەرىن تۆگەل قاماتماسزداندىرۆ پرىنسیىپىنە تاباندی بولپ، تومەنگی شەكتەن تۆسرمەۆ، تۆردی ئجیی توقۆ، مەحانیزم ورناتۆ تالابىنا ساي، جالپی حالقتی قامتعان، قالا مەن اۆىل ئبر تۆتاس جوسپارلانعان، ئادىل، بىرلىككە كەلگەن، بایاندی كوپ ساتلی قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ جۆیەسىن جەدەل كەمەلدەندىرۆ.

ئبرنشی تاراۆشا قوعامدىق قامسزداندىرۆ ئتۆزىمن رەفورمالاۆ جانە ونی كەمەلدەندىرۆ

زەینەتكەرلىك قامسزداندىرۆ ئتۆزىمی جۆیەسىن اقاۆسزداندىرپ، نەگزگی زەینەتكەرلىك قامسزداندىرۆ قورىنىك ۆزاق ۆاقىت تەپە ـ تەك تۆرۆىن جەبەۆ. نەگزگی زەینەتكەرلىك قامسزداندىرۆىن بۆكىل ەل بوینشا ئبر تۆتاس جوسپارلاپ، جۆزەگە اسرپ، جۆمستانۆشلاردىك قامسزداندىرۆعا قاتىناسۆ شارت ـ جاعدایىن یكەمدی كەك ۆستاپ، قوعامدىق قامسزداندىرۆدىك زاڭدا بەلگلەنگەن حالقاتی تولىق قامتۆىن جۆزەگە اسرۆ. مەملەكەت مەنشگندەگی كاپیتالمەن قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ قورىن تولقتاۆ ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ، قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ ستراتەگیالق زاپاس قورىن ساپالاندىرۆ، قۆاتاندىرۆ. قالا ـ قالاشقتاردعی جۆمسشی ـ قزمەتكەرلەردىك نەگزگی زەینەتاقسىن ۆیەسمدی رەتتەۆ مەحانیزمن كەمەلدەندىرپ، قالا ـ اۆىل تۆرعندارىنىك نەگزدىك زەینەتاقی ولشەمىن برتىندەپ جوعارىلاتۆ. كوپ ساتلی، كوپ ترەكتىك زەینەتكەرلىك قامسزداندىرۆ جۆیەسىن دامىتپ، كاسپورىندار جلدىق قورىنىك قامتىمن جوعارىلاتپ، 3 ـ ترەكتی زەینەتكەرلىك قامسزداندىرۆىن جۆیەلی دامىتۆ. جۆمسسزدىقتی قامسزداندىرۆدىك، جۆمس ۆستىندە جارالانۆدی قامسزداندىرۆدىك كاسپتىك ەڭبەكشلەردی جان ـ جاقتی قامتۆىن ىلگەرىلەتپ، ولكە دارەجەلی ئبر تۆتاس جوسپارلاۆدی جۆزەگە اسرۆ. قوعامدىق قامسزداندىرۆدىك اۆىسۆىن، ۆلاسۆىن ىلگەرىلەتپ، بۆكىل ەل بوینشا بىرلىككە كەلگەن قوعامدىق قامسزداندىرۆ جوننەن قزمەت وتەۆ تەكشەسىن كەمەلدەندىرۆ.

ەكنشی تاراۆشا قوعامدىق كومەك بەرۆ جانە مەیر ارناۆ ئتۆزىمن ساپالاندىرۆ

قالا مەن اۆىلداعی ەك تومەنگی تۆرمسىن قاماتماسزداندىرۆ وبیەكتىلەرىن، ەرەكشە قینىشلىعی بارلاردی، كىرىسی تومەن وتباسالارىن ئتۆىىن ەتپ، ساتىلارعا، تۆرلەرگە بولىنگەن قوعامدىق كومەك بەرۆ جۆیەسىن اقاۆسزداندىرپ، جان ـ جاقتی قۆتقارۆ كومەك بەرۆ جۆیەسىن ورناتۆ. نەگزگی تۆرمستىق قۆتقارۆ كومەك بەرۆ ئتۆزىمی مەن ەمدەۆ، وقۆ ـ اعارتۆ، تۆرعىن ئۆي، جۆمستانۆ، اپاتقا ۆشراعاندار سیاقتىلارعا ارناۆلی كومەك بەرۆ ئتۆزىمن اقاۆسزداندىرپ، كومەك بەرۆ ولشەمی مەن كومەك بەرۆ وبیەكتىسىن یكەمدی رەتتەۆ مەحانیزمن كەمەلدەندىرۆ. ۆاقىتشا كومەك بەرۆ ساياساتتىق شارالارىن اقاۆسزداندىرپ، شۆعىل، قىن جاعدایعا قوعامدىق كومەك بەرۆ ۆۆنكتسیاسىن كۆشەیتۆ. قالا مەن اۆىلدىك كومەك بەرۆ جۆیەسىن ئبر تۆتاس جوسپارلاۆدی كۆشەیتپ، تۆراقتی وتىرعان جەرىندە كومەك بەرۆگە ۆتىنىش ەتۆدی برتىندەپ جۆزەگە اسرۆ. قزمەت وتەۆ تۆرىندەگی قوعامدىق كومەك بەرۆدی بەلسەنە داەتپ، ۆكىمەتتىك قوعامدىق كومەك بەرۆ قزمەت وتەۆىن ساتپ الۆىن ىلگەرىلەتۆ. مەیر ارناۆ ستەرىنىك داۆىن جەبەپ، قازىنا ـ باجی سیاقتی ىنتالاندىرۆ ساياساتتارىن كەمەلدەندىرۆ. توراپتىق مەیر ارناۆ تەكشەسىن جۆیەلی داەتپ، سیلقتی بەلەت جانە الەۆمەتتىك یگلىك قورىن باسقارۆدی كۆشەیتۆ.

ۆشنشی تاراۆشا ارمیادان بوساعان اسكەرىلەر قزمەتی جۆیەسی مەن قاماتماسزداندىرۆ ئتۆزىمن اقاۆسزداندىرۆ

ارمیادان بوساعان اسكەرىلەر ئسىنىك ۆیىمدىق باسقارۆ جۆیەسىن، قزمەت اینالمی جۆیەسىن جانە ساياساتتىق ئتۆزىم جۆیەسىن كەمەلدەندىرپ، ارمیادان بوساعان اسكەرىلەرگە قزمەت وتەۆدی قاماتماسزداندىرۆ دەڭگەیىن جوعارىلاتۆ. ارمیادان بوساعان اسكەرىلەردی ورنالاسترۆ ئتۆزىمی رەفورماسىن تەرەڭدەتپ، تاربیەلەۆ ـ باۆلۆ جانە جۆمستانۆ جاعنان سۆیەمەلدەۆ تەبىنن ارتترپ، جۆمستانۆ سالاسىن كەڭەیتپ، ورنالاسترۆ ساپاسىن جوعارىلاتۆ. ماملەنی قاماتماسزداندىرۆدىك جاڭاشا جۆیەسىن ورناتپ جانە ونی اقاۆسزداندىرپ، الدىمەن قامقورلىق جاساۆ ساياساتىن كەمەلدەندىرپ جانە تیاناقاتاندىرپ، ارمیادان بوساعان اسكەرىلەر مەن باسقا دا قامقورلىق جاسالاتىن وبیەكتىلەردىك مامىلە ولشەمىن ۆیلەسمدی جوعارىلاتپ، بىرگە اۆسقان جۆبایىن، پەرزەنتتەرىن قزمەتكە ورنالاسترۆ، نۆپوسقا قوندىرۆ جانە وقۆ ـ اعارتۆ سیاقتی جۆمستاردی ویداعداي دستەۆ. دەمالسقا، زەینەتكە شققان اسكەرىلەر مەن جارالانۆ، اۆرۆ، مۆگەدەك بولۆ سەبەبىنەن ارمیادان بوساعان اسكەرىلەردی وتكزىپ بەرۆ، ورنالاسترۆ، ەمدەۆ، كۆتۆ ئتۆزىمىن كەمەلدەندىرپ، ارمیادان بوساعان اسكەرىلەرگە قزمەت وتەۆ ورتالىعی (پۆنكتی) قۆرىلسىن كۆشەیتپ، قامقورلىق شیاحاناسی، داڭق اۆلاسی، اسكەري جابدىقتاۆ پۆنكتی سیاقتی قۆرىلستارعا قزمەت وتەۆ دەڭگەیىن جوعارىلاتۆ. ارمیادان بوساعان اسكەرىلەردی قامسزداندىرۆ تۆزىممەن ۆشتاسترۆدی كۆشەیتۆ. قاهارماندار مەن قۆرباندارىدىك رۆحىن بارىنشا ساۆلەلەندىرپ، قۆرباندارىدی ەسكە الۆ قۆرىلعلارىن سالۆ جانە ولاردی باسقارۆ قورعاۆدی كۆشەیتپ، اسكەرىلەردىك الەۆمەتتىك زیراتىن سالۆ. قوس قورعاۆداعی ۆلگلی قالا (اۆدان) قۆرۆدی ىشكەرىلەي ىلگەرىلەتۆ.

ەلۆىنشی تاراۆ ایەلدەر مەن ازامات جاسىنا تولماعاندارىدىك جانە مۆگەدەكتەردىك نەگزگی ۆقق ـ مۆددەسىن قامتاماسزداندىرۆ

مەملەكەتتىك ەر ـ ایەل تەڭدىگی سندی نەگزگی ساياساتىنا، بالالار ئسىن الدىمەن دامىتۆعا تاباندی بولپ، مۆگەدەكتەرگە قامقورلىق جاساۆ جانە قزمەت وتەۆ ەدەڭگەیىن جوعارىلاتپ، ایەلدەر، ازامات جاسىنا تولماعاندار، مۆگەدەكتەر سیاقتی شوعرلی تۆلعانىك دامۆ ۆقعی مەن ورایىن شىنایی قاماتماسزداندىرۆ.

ئبرنشی تاراۆشا ەر ـ ایەل تەڭدىگی مەن ایەلدەر قزمەتىنىك جان ـ جاقتی دامۆىن جەبەۆ

ایەلدەر قزمەتىنىك دامۆ باعدارلاماسىن ىشكەرىلەي اتقارپ، ایەلدەر قزمەتىنىك دامۆ ورتاسىن ۆزدىكسز جاقسارتپ، ایەلدەردىك ۆقعىن زاڭ بوینشا تەك جۆرگزۆىن، ەكونومیكالق، قوعامدىق دامۆعا قاتىناسۆىن، دامۆ جەتىستكەرىنەن تەك یگلىكتەۆىن جەبەۆ. ایەلدەردىك دەنساۆلىق ساقتاۆ، سالاتىنىقتا قزمەت وتەۆدەن یگلىكتەۆىن قامتاماسزداندىرپ، جاتىر موین راگی، ومراۆ بەزی راگىنان جاپپاي ساقتانۆ ـ ەمدەۆ جۆیەسی مەن كومەك بەرۆ ساياساتىن كەمەلدەندىرۆ. ایەلدەردىك ئبىلم الۆ ۆقعىنان تەك یگلىكتەۆىن قامتاماسزداندىرپ، ئبىلم الۆ جىل شەگی مەن جالپىلىق قابىلەت ساپاسىن ۆزدىكسز جوعارىلاتۆ. ایەلدەردىك ەكونومیكالق ۆقق ـ مۆددەسىنە تەك یگلىكتەۆىن قامتاماسزداندىرپ، جۆمستانۆ جاعنداعی جنىستق كەمستۆدی ارىلتپ، تۆت دەمالسی مەن تۆت قوسمشا قاراجاتىنان زاڭ بوینشا یگلىكتەندىرپ، اۆىل ـ قستاق ایەلدەرىنىك جەر ۆقق ـ مۆددەسىن قامتاماسزداندىرۆ. ایەلدەردىك ساياسي ۆققتان تەك یگلىكتەۆىن قامتاماسزداندىرپ، ایەلدەردىك قوعامدىق دستەر مەن دەموكراتیالق باسقارۆعا جاپپاي ات سالسۆىنا قوزعاۆشلىق ەتۆ. زاڭ ەرەجە، ساياساتتارداعی جنىس تەپە ـ تەڭدىگىن باعالاۆ مەحانیزمن تیاناقاتاندىرپ، جنىسقا ئبولۆ ساناق ئتۆزىمن كەمەلدەندىرۆ. ۆیدە قالعان ایەلدەرگە قامقورلىق جاساۆ، قزمەت وتەۆ دەڭگەیىن جوعارىلاتۆ. ایەلدەر مەن قىز بالالاردىك كىسلىك ۆقعىنا قول سۆعاتىن زاڭعا قایشی قلمىستق ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققی بەرۆ.

ەكنشی تاراۆشا ازامات جاسىنا تولماعاندارعا قامقورلىق جاساۆ، قزمەت وتەۆ دەڭگەیىن جوعارىلاتۆ

بالالار ئسىنىك دامۆ باعدارلاماسىن ىشكەرىلەي اتقارپ، بالالار ئسىنىك دامۆ ورتاسىن ساپالىلاندىرپ، بالالاردىك ئومر ئسۆرۆ ۆقعىن، دامۆ ۆقعىن، قورعالۆ ۆقعىن جانە قاتىناسۆ ۆقعىن شىن مانندە قامتاماسزداندىرۆ. بالالار دەنساۆلعىنا قزمەت وتەۆ جۆیەسىن كەمەلدەندىرپ، بالالار اۆرۆىنىك الدىن الپ جانە تىزگندەپ، بالالاردىك ئولم ـ ئجتىمی مەن سالماقتی تۆما كەمستگىن ازایتپ، بالالار سەمزدىگی مەن الستی كورە الماۆىن ئونمدی تىزگندەپ، وقۆ جاسىنا دەینگی بالالاردىك قورەكتىگىن جاقسارتۆ جوسپارىن اتقارۆ. بالالاردىك وقۆ ـ اعارتۆدان ئادىل یگلىكتەۆ ۆقعىن قامتاماسزداندىرپ، بالالاردىك پسیحیكالق اقاۆسزدىق تاربیەسی مەن قزمەت وتەۆدی كۆشەیتۆ. قینىشلىق قىسپاعندا قالعان بالالاردی تۆرگە ایرپ قامتاماسزداندىرۆ. قینىشلىق قىسپاعندا قالعان بالالارعا قامقورلىق جاساۆ، قزمەت وتەۆ جۆیەسىن كەمەلدەندىرپ، جەتىم بالالار مەن ئس جۆزىنده باعپ ـ قاعاتىن ادامی جوق بالالاردی قامتاماسزداندىرۆ مەحانیزمن اقاۆسزداندىرۆ. ازامات جاسىنا تولماعاندارىدی قامقورلىققا الۆ ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ جانە تیاناقاتاندىرپ، ازامات جاسىنا تولماعاندارىدىك ۆقق ـ مۆددەسىنە زیان جەتكزەتىن زاڭعا قایشی قلمىستق ارەكەتتەرگە قاتاڭ سوققی بەرپ، ازامات جاسىنا تولماعاندارىدی كەشەندی قورعاۆ جۆیەسىن كەمەلدەندىرۆ.

ارناۆلی ستون 19 قوعامدىق قامقورلىق جاساۆ، قزمەت وتەۆ ارەكەتی

01	مۆگەدەكتەرگە قزمەت وتەۆ مۆگەدەكتەردی ارنایىلانعان ساۆقتىرۆ، مىندەتتەپ كۆتىمگە الۆ جانە جالپىلىق قزمەت وتەۆدىك قۆرىلعلار قۆرىلسىن كۆشەیتۆ، قینىشلىعی بار، اۆىر مۆگەدەك بولعان ئبر میللیون 100 مىك مۆگەدەك وتباسىن بوگەتسز قۆرىلعلارمەن جاڭالاۆعا قوسمشا قاراجات بەرپ، الەۆمەتتىك اۆماقتىك بوگەتسز قۆرىلس دەڭگەیىن جوعارىلاتۆ.
02	قینىشلىعی بار بالالارعا قامقورلىق جاساۆ بالالار یگلىك قۆرىلمی قۆرىلسىن قولداپ، جەتىم قالعان، تاستاندی بولعان بالالاردی شوعرلی باعۆ، تاربیەلەۆ، ساۆقتىرۆ دەڭگەیىن جوعارىلاتۆ. ۆیدە قالعان بالالار سانی ئبرشاما كوپ بولاتىن دامي الماعان رایوندارداعی ازامات جاسىنا تولماعاندارىدی قورعاۆ قۆرىلعلارى قۆرىلسىن كۆشەیتۆ. مۆگەدەك بالالاردی ساۆقتىرۆ، كومەك بەرۆ ئتۆیىندی قۆرىلمدارىن قۆرپ، مۆگەدەك بالالاردىك نەگزگی ساۆقتىرۆ قزمەت وتەۆنەن جاپپاي یگلىكتەۆىن بلگەرىلەتۆ.
03	سەرگەلدەك، قایىرشلاردی قۆتقارۆ سەرگەلدەك، قایىرشلاردی قۆتقارۆ قۆرىلعلارى نەمەسە قۆتقارۆ پۆنكتىن قازىرگی قوعامدىق یگلىك قۆرىلعلارىنان تولىق پایدالانىپ سالپ، قۆتقارۆ، قزمەت وتەۆ تورابىنىك بارلىق اۆدان، قالانی تولىق قامتۆىن جۆزەگە اسرۆ.
04	پسیحیكالق دەنساۆلىق یگلىك قۆرىلعلارى پسیحیكالق دەنساۆلىق قزمەت وتەۆ قابىلەتی جەتەرسز رایوندارداپسیحیكالق دەنساۆلىق یگلىك قۆرىلعلارىنان 100گە جۆىعن سالپ، قینىشلىعی بار پسیحیكالق كەدەرگىگە ۆشراۆشلاردی شوعرلی كۆتىمدەۆ، ساۆقتىرۆ قزمەتىن وتەۆ.

جاستاردىك دامۆ جوسپارىن ىشكەرىلەي جولعا قویپ، جاستاردىك جان ـ جاقتی دامۆىن جەبەپ، جاستاردىك مەسەیپ ـ ەرجەتۆ جانە ۆلەس قوسۆ تەكشەسىن قۆرپ، جاستاردىك جاڭالىق اشۆ، شارۆاشلىق قۆرۆ ومرشەڭدىك كۆشىن قاۆلاتۆ.

ۆشنشی تاراۆشا وتباسی قۆرىلسىن كۆشەیتۆ

ورىكەنیەتتی وتباسىن قۆرۆدی، علمي وتباسی تاربیەسىن اتقارۆدی، تاماشا وتباسی سالتىن جالعاسترۆدی ئتۆیىن ەتپ، وتباسی باقىتتی، امان بولۆ ینجەنەریاسىن ىشكەرىلەي اتقارۆ. وتباسىنىك دامۆىن قولدایتىن زاڭ ـ ساياسات جۆیەسىن ورناتپ، وتباسی تاربیەسی جوننندە زاڭ شعارۆ ایاق السىن ىلگەرىلەتپ، وتباسی زورلىق ـ زومبىلعىنا قارسی تۆرۆ زاڭىن اتقارۆ تەبىنن ارتترپ، ۆیلەنۆ، وتباسی جوننندەگی كەڭەس بەرۆ، قزمەت وتەۆدی كۆشەیتپ، ۆیلەنۆ، وتباسی قایشىلعی مەن داۆ ـ شارلارىنان ساقتانۆ ـ شەشۆ. قالا مەن اۆىلدی قامتعان وتباسی تاربیەسىنە جەتەكشىلىك ەتۆ، قزمەت وتەۆ جۆیەسىن ورناتپ، مەكتەپ، وتباسی، قوعام سەلبەسپ ادام تاربیەلەۆ مەحانیزمن اقاۆسزداندىرۆ. وتباسىلىق قزمەت وتەۆدی كوپ نەگزدەندىرپ دامتۆدی جەبەۆ. وتباسی تاربیەسی مەن وتباسی سالتىنىك نەگزگی ساتی قوعامدىق باسقارۆداعی رولىن تولىق ساۆلەلەندىرۆ.

ئتورتىنشی تاراۆشا مۆگەدەكتەردی قاماتماسزداندىرۆ جانە دامتۆ قابىلەتىن جوعارىلاتۆ

مۆگەدەكتەرگە كومەكتەسۆ ـ سۆیەمەلدەۆ ئتۆزىمن اقاۆسزداندىرپ، مۆگەدەكتەردىك نەگزگی مەدەلۆ مەن نەگزگی زەینەتكەرلىك قامسزداندىرۆنا جاپپاي قاتىناسۆنا كومەكتەسپ، قینىشلىعی بار مۆگەدەكتەردىك تۆرمستىق قوسمشا قاراجاتی مەن سالماقتی مۆگەدەكتەردی كۆتۆ قوسمشا قاراجاتی ولشەمىن یكەمدی رەتتەۆ. مۆگەدەكتەردىك جۆمستانۆىن قولداۆ جۆیەسىن كەمەلدەندىرپ، مۆگەدەكتەردىك ەڭبەك ۆقق ـ مۆددەسىن قاماتماسز ەتۆدی كۆشەیتۆ، مۆگەدەكتەردی كاسپتىك ونەرگە الدىمەن باۆلۆپ، مۆگەدەكتەردىك دەربەس شارۆاشلىق قۆرۆىن سۆیەمەلدەۆ. وقۆ جاسىنداعی مۆگەدەك بالالار مەن ورەندەر تاربیەسىنىك جاپپاي قامتلۆىن ىلگەرىلەتپ، ارناۆلی تاربیەلەۆ ساپاسىن جوعارىلاتۆ. ساۆقتىرۆ داشۆەسىن قۆرپ، ساۆقتىرۆ قزمەت وتەۆىن بازارلاندىرپ دامتۆدی جەبەپ، ساۆقتىرۆ قوسمشا جابدىقتارىنىك ۆیلەسمدىلگىن ارتترپ، ساۆقتىرۆعا قزمەت وتەۆ ساپاسىن جوعارىلاتۆ. اۆىر دارەجەدە مۆگەدەك ادامدارىدی مىندەتتەپ كۆتىمگە الۆعا، باعۆعا قزمەت وتەۆدی ورىستەتۆ. مۆگەدەكتەرگە قزمەت وتەۆ قۆرىلعلارى مەن جالپىلىق قزمەت وتەۆ قابىلەتی قۆرىلسىن كۆشەیتپ، بوگەتسز ورتا قۆرىلسی مەن قورعاۆ ساياساتی جۆیەسىن كەمەلدەندىرپ، قینىشلىعی بار مۆگەدەكتەر وتباسىن بوگەتسز قۆرىلعلارمەن جاڭالاۆعا قولداۆ كورسەتۆ.

> 05 جەرلەۆ جوننەن الەۆمەتتىك یگلىكتىك قزمەت وتەۆ
> جەرلەۆ مەكەمەسی، الەۆمەتتىك یگلىكتىك سۆیەك كۆلىن جەرلەۆ (قویۆ) قۆرىلعلارى قۆرىلسىن كۆشەیتپ، ەسكی، توزعان جەرلەۆ مەكەمەلەرىن جاڭالاۆدی ىلگەرىلەتپ، نەگزگی جەرلەۆ قزمەت وتەۆ قۆرىلعلارىنىك بارلىق اۆدان، قالانی قامتۆىنا قوزعاۆشلىق ەتۆ. اۆىل ـ قستاقتارىدىك الەۆمەتتىك زیرات قۆرىلسىن ىلگەرىلەتۆ. ەكولوگیالق جەرلەۆگە سیلىق تولقتاماسىن بەرۆ تەبىنن ارتترۆ.

ەلۆ ئبرنشی تاراۆ نەگزگی ساتی قوعامدىق باسقارۆنىك جاڭا جاعداین قالپتاسترۆ

پارتیا ۆیمی باسشىلىق ەتكەن ئوزىن ـ ئوزی باسقارۆ، زاڭمەن باسقارۆ، مورالمەن باسقارۆ ئوزارا ۆشتاسقان قالا ـ اۆىل نەگزگی ساتی قوعامدىق باسقارۆ جۆیەسىن اقاۆسزداندىرۆ، نەگزگی ساتی دەموكراتیالق كەڭەسۆ ئتۆزىمن كەمەلدەندىرپ، بارلىق ادام جاۆاپكەرشىلىك ارقالایتىن، بارلىق ادام جاۆاپكەرشىلىك بەلگلەتىن، بارلىق ادام یگلىكتەنەتىن قوعامدىق باسقارۆ ورتاق تۆلعاسىن قۆرۆ.

ئبرنشی تاراۆشا نەگزگی ساتىداعی قوعامدىق باسقارۆدىك نەگزىن بەكەمدەۆ

پارتیا ۆیمی باسشىلىق ەتەتن، قستاق (تۆرعندار) كومیتەتی جەتەكشىلىك ەتەتن، حالق بۆقاراسىن نەگزگی تۆلعا ەتكەن نەگزگی ساتی قوعامدىق باسقارۆ جۆلگەسىن اقاۆسزداندىرۆ. نەگزگی ساتی ۆكىمەتتەری مەن نەگزگی ساتىداعی ئوزىن ـ ئوزی باسقاراتىن بۆقارالىق ۆیمدارىدىك ۆقق ـ جاۆاپكەرشىلىك شەكارالارىن زاڭ بوینشا ایقىنداپ، اۆدان (رایون) ۆۆنكتسیالق تاراۆلارىنىك، اۆىل ـ قالاشقتاردىك (كوشە) قالا مەن اۆىل، الەۆمەتتىك اۆماقتاردی باسقارۆ جاعىنداعی ۆقق ـ جاۆاپكەرشىلىك ئتىزمى ئتۆزىمىن جاساپ، قزمەت دستەرىنە رۆقسات ەتۆ ئتۆزىمىن جولعا قویپ، نەگزگی ساتىنىك، اسرەسە، قستاق دارەجەلی ۆیمدارىدىك اۆىرتپالعىن جەڭىلدەتۆ. نەگزگی ساتىداعی ئوزىن ـ ئوزی باسقاراتىن بۆقارالىق ۆیمدارىدی جۆیەلىلەندىرۆ قۆرىلسىن كۆشەیتپ، ونىك یقۆاتىن، كولەمىن جانە جۆمس اۆماعىن ۆیلەسمدی بەلگلەۆ. نەگزگی ساتىداعی بۆقارانىك ئوزىن ـ ئوزی باسقارۆ مەحانیزمی قۆرىلسىن كۆشەیتپ، قستاق (تۆرعندارى) كەڭەس دستەرى، القالار كەڭەسی، باقلاۆ كومیتەتی سیاقتی ئوزىن ـ ئوزی باسقارۆ دانەكەرلەرىن كەمەلدەندىرپ، قستاق تۆرعندارىنىك قوعامدىق باسقارۆعا قاتىناسۆ ۆیمدىق فورماسی مەن تۆزىمدەنۆ ارناسىن اقاۆسزداندىرۆ.

ەكنشی تاراۆشا الەۆمەتتىك اۆماقتی باسقارۆ جانە قزمەت وتەۆ مەحانیزمن اقاۆسزداندىرۆ

قوعامدىق باسقارۆ مەن قزمەت وتەۆ ئتۆیىنن تومەنگە ویسترۆدی، بایلىقتی تومەنگە ئتۆسرۆ. دی بلگەرىلەتپ، قالا ـ اۆىلداردعی، الەۆمەتتىك اۆماقتاردىدىك دالمە ـ ئدال، ەگجەي ـ تەگجەیلی قزمەت وتەۆ، باسقارۆ قابىلەتىن جوعارىلاتۆ. تەكسەرپ بەكتۆ ۆقق شەگی مەن الەۆمەتتىك قزمەت وتەۆ دستەرىنىك نەگزگی ساتىعا كەڭەیۆىن ىلگەرىلەتپ، بولىكتەندىرە ئبولپ باسقاراتىن، ەگجەي ـ تەگجەیلی قزمەت وتەیتىن، ینفورماتسیالانۆدی ترەك ەتكەن، اشق، تەك یگلىكتەنەتىن باسقارۆ، نەگزگی ساتىنى باسقارۆ قزمەت وتەۆ تەكشەسىن قۆرپ، جۆمستانۆ، قوعامدىق قاماتماسزداندىرۆ، قارتتاردی كۆتىمگە الۆ، باعپ تاربیەلەۆگە اماناتتاۆ، مۆگەدەكتەردی سۆیەمەلدەۆ، ەمدەۆ ـ دەنساۆلىق ساقتاۆ، وتباسلىق قزمەت وتەۆ، زات اینالمی، دۆكەن، ەرەن بازار، امانداق باسقارۆ، زاڭ اتقارۆ، داۆ ـ شاردی جاراسترۆ، پسیحولوگیالق كومەك سیاقتی حالقتا قولایلی قزمەت وتەۆ جاعدایلارىنىك ورگانیكالی بىرىگۆىن جانە دالمە ـ ئدال ۆشتاسۆىن جەدەلدەتۆ. قالالارداعی الەۆمەتتىك اۆماق تۆرعندار كومیتەتىنىك ۆۆنكتسیاسىن كەمەلدەندىرپ، مۆلىك یەلەرى القاسی مەن قوجالىق قزمەت وتەۆ كاسپورىندارىنىك مىندەتىن وتەۆنە قۆزاۆ سالپ، الەۆمەتتىك اۆماقتاردىدىك قوجالىق قزمەت وتەۆدی باسقارۆىن جاقسارتۆ. قالا ـ اۆىلداردىدىك ارناۆلی مىندەتتە بولاتىن، ماماندانعان الەۆمەتتىك اۆماق قزمەتكەرلەرى قوسىنن قۆرۆ.

ۆشنشی تاراۆشا قوعامدىق كۆشەردی نەگزگی ساتی باسقارۆنا ارالاسۆعا بەلسەنە جەتەكتەۆ

بۆقارالىق ۆیم